

POSTANOWIENIE

Dnia 20 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Księżak (przewodniczący)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Elżbieta Karska (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi M. Ł.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Białymstoku w sprawie o sygn.
I ACa 1009/22,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 20 marca 2024 r.,

oddala skargę

[SOP]

UZASADNIENIE

M.Ł. skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z dnia 30 października 2023 r., która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w dniu 6 listopada 2023 r., działając w imieniu własnym, wniosła o stwierdzenie przewlekłości postępowania apelacyjnego w sprawie o sygn. akt I ACa 1009/22 toczącej się przed w/w sądem. Skarżąca wniosła o przyznanie jej sumy pieniężnej w wysokości 10 000 zł.

W treści skargi M. Ł. wyjaśniła, że jej pełnomocnik złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku o sygn. akt I C 1887/20 w dniu 6 lipca 2022 r. Nadmienila, że od roku i trzech miesięcy czeka na jej rozpoznanie w sprawie o rozwód. Apelacja dotyczy winy, alimentów, władzy rodzicielskiej oraz kontaktów męża z córkami.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w odpowiedzi na skargę M.Ł. z dnia 23 stycznia 2024 r., która wpłynęła do Sądu Najwyższego 29 stycznia 2024 r., zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o jej oddalenie oraz o obciążenie skarżącej kosztami postępowania skargowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Równocześnie stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy

egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15, LEX nr 2032325). Wskazanie przez stronę okoliczności uzasadniających skargę na przewlekłość postępowania nie może polegać na zakwestionowaniu ogólnego czasu trwania postępowania, lecz powinno wskazywać na określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką bądź też dokonał ich wadliwie (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2020 r., I NSP 49/20, LEX nr 3224961).

Ustawa nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest m.in. wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy, trwająca co najmniej 12 miesięcy (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; z 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego:

z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia NSA: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06, LEX nr 360307; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08, LEX nr 479698; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08, LEX nr 479136; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08, LEX nr 494267 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10, LEX nr 619863). Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373//22).

W powołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że znamiona przewlekłości przypisuje się z reguły dopiero kilkunastomiesięcznej lub dłuższej bezczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej. Kilkumiesięczny okres oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie. Jedynie wyjątkowo krótsze okresy bezczynności mogą uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego: z 22 lipca 2014 r., III SPP 123/14, LEX nr 1515457; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373//22).

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie z dnia 4 listopada 1950 r. wynika obowiązek takiego zorganizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzygnięciu spraw sądowych w rozsądnych terminach. Także art. 6 § 1 k.p.c., nakłada na sąd powinność przeciwdziałania przewlekaniu postępowania. Z mocy art. 391 § 1 k.p.c. te procesowe dyrektywy mają odpowiednie zastosowanie do postępowania przed sądem drugiej instancji.

W tym zakresie nie wyłączają bezprawności zachowania sądu okoliczności złej organizacji pracy, zwiększenie się wpływu spraw do sądu,

czy niewystarczająca obsada wydziału (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7 8, poz. 121). Oczywiście, nie jest to równoznaczne z tym, że brak bezzwłocznego wyznaczenia rozprawy zawsze prowadzić będzie do odpowiedzialności deliktowej organu.

Sąd Najwyższy podziela przytoczone wyżej poglądy i w zaistniałych okolicznościach nie dostrzega przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt I ACa 1009/22, która toczyła się przed Sądem Apelacyjnym w Białymstoku. Z analizy czynności podejmowanych w sprawie wynika, że apelacja M. Ł. wpłynęła 6 lipca 2022 r., jednak nie jest prawdą, że czeka ona rok i trzy miesiące, gdyż w tym czasie Sąd Apelacyjny podejmował czynności związane z nadaniem biegu sprawie. Niezwłocznie wylosowano sędziego referenta. W dniu 11 lipca 2022 r. odpis apelacji przesłano pełnomocnikowi powoda.

Jak wyjaśnił Prezes Sądu Apelacyjnego w Białymstoku „skarżąca domagała się w apelacji wyznaczenia rozprawy. W okresie kolejnych kilku tygodni pełnomocnicy stron wypowiadali się na piśmie w kwestii zmiany udzielonego wcześniej zabezpieczenia. Wniosek w tej materii został przekazany 5 sierpnia 2022 r. Sądowi Okręgowemu w Białymstoku, który 9 sierpnia 2022 r. wydał orzeczenie. Z uwagi na złożenie zażalenia pozwanej procedowanie tej kwestii trwało do 10 października 2022 r., kiedy to zapadło postanowienie o oddaleniu zażalenia. Akta zostały zwrócone 11 października 2022 r.”

Ponadto postanowieniem z 9 grudnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił wniosek M. Ł. o przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Wołominie oraz w trybie art. 582¹ § 3 pkt. 1 k.p.c. w zw. z art. 598¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 445³ k.p.c. zagroził pozwanej M. Ł. nakazaniem zapłaty na rzecz powoda K. Ł. sumy pieniężnej w wysokości 250 złotych za każde naruszenie obowiązków wynikających z prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 9 sierpnia 2022 r., sygn. akt I C 1887/20, wydanego w przedmiocie zabezpieczenia kontaktów powoda z małoletnimi dziećmi stron: S. Ł. i M. Ł. Odpis postanowienia z uzasadnieniem wysłano pełnomocnikowi pozwanej w dniu 9 stycznia 2023 r.

W przedmiotowej sprawie należy także mieć na uwadze okoliczności faktyczne dotyczące niemożności nadania sprawie biegu w okresie choroby sędziego sprawozdawcy z uwagi na fakt, że nie zachodziła możliwość przekazania sprawy do innego referatu, ponieważ zwolnienia lekarskie składane były co 4 tygodnie, a w myśl § 63 ust. 1 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych przewodniczący wydziału może zarządzić podział referatu, jeżeli okres jednorazowej nieobecności sędziego sprawozdawcy wywołany jego chorobą przekracza 2 miesiące.

Zdaniem Sądu Najwyższego, w przedmiotowej sprawie nie doszło do przekroczenia przyjmowanego w orzecznictwie terminu beczynności lub opieszałości, aby można było przypisać sądowi nieuzasadnioną zwłokę lub beczynność prowadzącą do stwierdzenia przewlekłości postępowania. Subiektywne przekonanie skarżącej, nie uwzględniające okoliczności obiektywnych, nie może prowadzić do przypisania sądowi beczynności i w konsekwencji naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, zwłaszcza, że skarżąca kwestionuje jedynie ogólny czas trwania postępowania, a powinna wskazywać na określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką, bądź też dokonał ich wadliwie. Ponadto, skarżąca mogła też skorzystać z instytucji wniosku o przyspieszenie skierowania sprawy na rozprawę poza kolejnością wpływu zgodnie z § 79 ust. 3 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych

Z tych względów, na mocy art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, skarga podlega oddaleniu.

PB

[ał]